

JUN, 2024

MESEČNI IZVEŠTAJ

METODOLOGIJA

[Nova društvena inicijativa](#) prati medije i društvene medije u saradnji sa [Pikasa Analytics INC](#), kompanijom za analizu podataka specijalizovanom za razvoj i primenu alata, softvera i algoritama za mašinsko učenje. Alat omogućava pratiocima nominalno brojanje članaka na različite teme. Oni takođe mogu videti stepen interakcije publike.

Interakcije na internet stranicama se definišu kao novinski članci koji su na Fejsbuku podeljeni sa internet stranice samog medija i ukupan broj lajkova, deljenja i komentara koji su privukli. Interakcije na društvenim medijima podrazumevaju lajkove, deljenja i komentare koji su prikupljeni sa svih kanala društvenih medija (Fejsbuk, Instagram, Jutjub, TikTok, LinkedIn) za sve objave, uključujući fotografije, video snimke i tekst. Procena interakcije se pruža van medijskih kanala i obuhvata različite naloge društvenih medija, uključujući naloge političara i kreatora javnog mnjenja.

Alat vrši zbirnu analizu članaka, dok ih tim za monitoring NSI pregleda kako bi se identifikovale potencijalne dezinformacije i druge informacione anomalije. Međutim, alat ima nekoliko ograničenja. Prilagođen je tako da su svaki praćeni nalog odabrali članovi monitoring tima Pikase i NSI. Samim tim, ukupan broj objava i članaka obuhvata samo praćene naloge, bez drugih naloga koji bi takođe mogli da objavljuju vesti. Izračunavanje interakcija obuhvata sva deljenja, komentare i druge povezane reakcije.

I pored toga, privatni nalozi se mogu pratiti samo ukoliko su zvanično označeni kao nalozi političkih lidera ili stranice obožavalaca. Samim tim, neki Fejsbuk nalozi političara možda nisu obuhvaćeni analizom. Još jedan ograničavajući faktor se tiče pristupa jer NSI može pratiti članke ne starije od 1. decembra 2023. godine.

Posmatrani mediji koji sa Kosova izveštavaju na srpskom jeziku

Alternativna, Gračanica online, Radio Kontakt Plus, Kosovo Online, KoSSev, Medija Centar, TV Most, Radio Kim, Radio Mitrovica Sever, Radio Televizija Gračanica, and RTK2

Period posmatranja:

1. jun - 30. jun 2024.

Broj praćenih medija na internetu:

126 medija koji izveštavaju na albanskom i srpskom jeziku na Kosovu, 126 medija koji izveštavaju iz Srbije i 24 međunarodna medija.

Cilj monitoringa:

Informacioni poremećaji internet stranica i društvenih medija, novinskih internet portala, Fejsbuka, Jutjuba, TikToka i Instagrama na Kosovu, sa fokusom na kosovski srpski informativni prostor.

Konkretno praćene teme:

Eksproprijacija zemljišta na severu Kosova, festival kulturne razmene u Srbiji, Svetsko prvenstvo, navodno imenovanje američkog izaslanika za priznanje, otvaranje mosta na Ibru za saobraćaj i druge teme koje se tiču bezbednosti.

Osnovne informacije o praćenim temama:

- Most na Ibru, koji se nalazi u gradskim centrima Severne i Južne Mitrovice, predstavlja simboličnu i fizičku pregradu između pretežno albanske zajednice na jugu i pretežno srpske zajednice na severu. Dugi niz godina bio je žarište etničkih tenzija između kosovskih Albanaca i kosovskih Srba. Iako je ključan za lokalni transport i povezanost, most je takođe bio mesto na kojem su kulminirali protesti i nasilje, uz česta zatvaranja kojima se sprećavalo slobodno kretanje između dve strane. Pre predizborne kampanje, vlada Kosova je nastojala da otvori most za saobraćaj uprkos širokom protivljenju zajednice kosovskih Srba na severu. Pošto mostom upravlja KFOR, međunarodna zajednica insistira da Vlada Kosova otvori most u pravo vreme i uz odgovarajuće konsultacije sa zajednicom na severu.
- Eksproprijacija zemljišta na severu Kosova je sporno pitanje, koje odražava šire političke i etničke tenzije između kosovske vlade i pretežno srpskog stanovništva u regionu. Kosovska vlada opravdava ove eksproprijacije kao neophodne za razvoj infrastrukture i javnih usluga, dok lokalna srpska zajednica osporava njihovu zakonitost i smatra ih diskriminatornim. U okviru procesa pridruživanja Savetu Evrope, Vlada Kosova se obavezala na sprovođenje postupaka eksproprijacije u skladu sa zakonom na snazi. Na kraju, to nije uspelo, što je izazvalo reakciju EU, država Kvinte i OEBS-a.
- Godine 2024, festival „Mirëdita, Dobar Dan“ u Beogradu suoćio se sa znaćajnim izazovima zbog eskalacije političkih tenzija između Srbije i Kosova. Festival je imao za cilj da podstakne dijalog. Uprkos naporima organizatora da stvore prostor za kulturno razumevanje, tokom izdanja za 2024. godinu povećana je zabrinutost za bezbednost, a događaje su poremetili demonstranti koji su optuživali festival da promoviše nezavisnost Kosova.

Glavna zapažanja

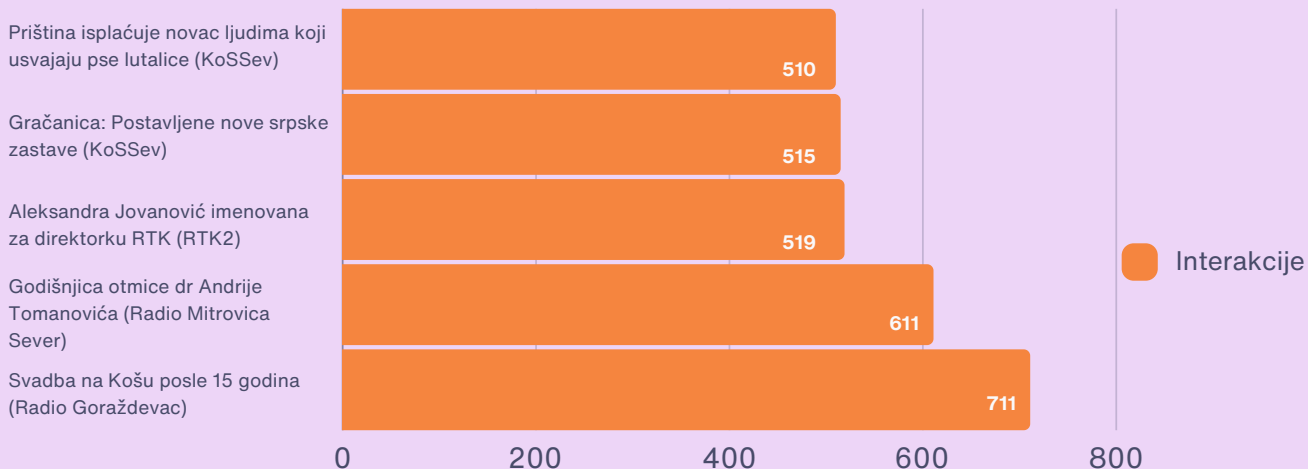
- Srpski mediji na Kosovu opširno su izveštavali o Velikom srpskom saboru, proslavi Vidovdana i ranjavanju srpskog policajca u ambasadi Izraela u Beogradu. Potonji tekst je generisao najviše interakcija, iako je ukupan nivo interakcije bio najniži zabeležen za godinu.
- Popularni pojedinačni članci uključivali su teme poput venčanja na Košu posle 15 godina i postavljanja novih srpskih zastava u Gračanici.
- Albanski mediji su pre svega izveštavali o liberalizaciji viznog režima sa Izraelom, sastanku Vučić-Kurti u Briselu i govoru Tonija Blera na godišnjicu NATO bombardovanja Jugoslavije.
- Popularne teme uključivale su verske događaje i Svetsko prvenstvo, sa jednim istaknutim člankom o fudbalskom navijaču koji stavlja albansku i hrvatsku zastavu na svoj automobil.
- Značajan događaj u pogledu dezinformacija u albanskim medijima vrteo se oko navodnog imenovanja Edvarda Džozefa za specijalnog izaslanika SAD, što američka vlada nije potvrdila. Najmanje tri medija su prenela ovu lažnu informaciju.
- I dalje nema preklapanja u temama o kojima najviše izveštavaju albanski i srpski mediji na Kosovu.
- Svi nalazi, uključujući i ovaj mesečni izveštaj, ističu tekuću medijsku podelu na Kosovu i različite narative predstavljene srpskoj i albanskoj publici.

Rezultati monitoringa

U izveštajnom periodu, najaktivniji medij koji izveštava na srpskom jeziku sa Kosova bio je Kosovo onlajn, koji je objavio 2.759 članaka, uz 22.161 interakcija. Međutim, sajt koji je zabeležio najviše interakcija na društvenim mrežama je KoSSev sa 26.079 interakcija, iako je treći najaktivniji medij na srpskom jeziku na Kosovu, sa 608 objavljenih tekstova u junu.

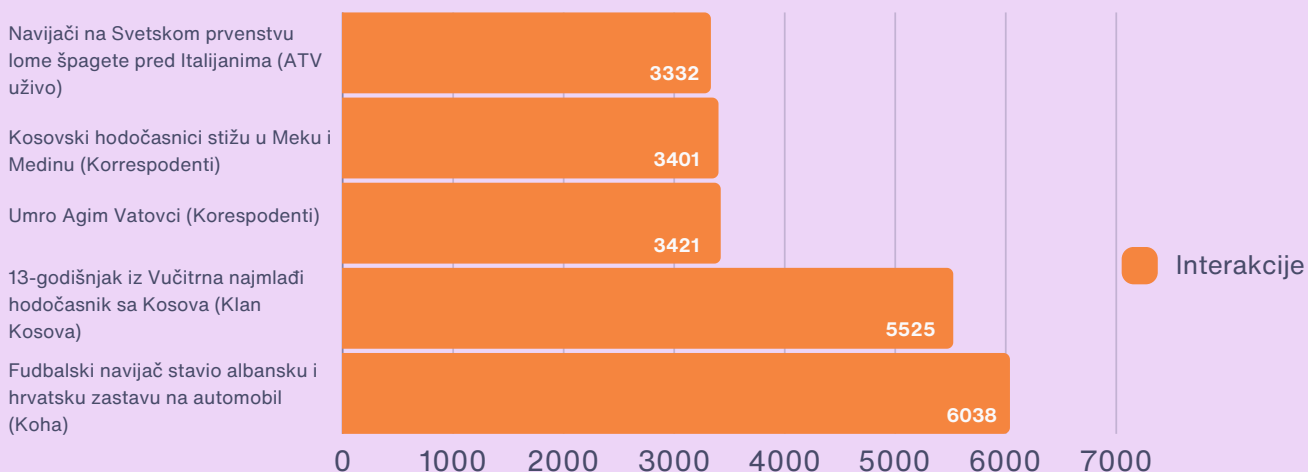
Mediji na srpskom jeziku na Kosovu su se tokom izveštajnog perioda u velikoj meri usredsredili na tri glavne teme: dešavanja oko Velikog srpskog sabora (21 tekst), proslava Vidovdana (21 tekst) i ranjavanje srpskog policajca tokom napada na Ambasadu Izraela u Beogradu (20 tekstova). Poslednja tema je izazvala najveći nivo interakcije publike. Analiza tekstova koji su zavredeli najveću interakciju na Fejsbuku ističe snažnu preferenciju publike za vestima u vezi sa zajednicom. Međutim, ukupan nivo interakcije je bio приметно najniži zabeležen u poređenju sa prethodnim mesecima.

Popularni tekstovi na srpskom jeziku na Fejsbuku

Kao što je uobičajeno slučaj, nije bilo preklapanja između tema koje se najviše prenose u medijima na srpskom i albanskom jeziku na Kosovu. Pitanje koje je zadobilo najveću pažnju medija na albanskom jeziku bila je liberalizacija viznog režima sa Izraelom, što je za rezultat imalo 571 tekst. Usledilo je izveštavanje o sastanku Vučić-Kurti u Briselu (411 tekstova) i govoru Tonija Blera povodom obeležavanja godišnjice NATO bombardovanja Jugoslavije (388 tekstova). Međutim, kada se ispituju najpopularniji pojedinačni tekstovi na Fejsbuku, verske teme i sadržaji vezani za Svetsko prvenstvo dominirali su medijima na albanskom jeziku. Za razliku od medija na srpskom jeziku, mediji na albanskom su zabeležili veći nivo interakcije nego u maju.

Popularni tekstovi na albanskom jeziku na Fejsbuku

U izveštajnom periodu, najaktivniji medij koji izveštava na albanskom jeziku bio je Bota Sot, koji je objavio 10.937 tekstova, uz 53.902 interakcije. Međutim, sajt koji je zabeležio najviše interakcija na društvenim mrežama je Klan Kosova, sa 126.344 interakcija, uz 3.832 objavljena teksta u junu.

Najistaknutiji informacioni poremećaj vezan za dijalog u medijima koji izveštavaju na albanskom jeziku u junu je bilo navodno imenovanje na čekanju specijalnog izaslanika SAD za lobiranje kod 5 država članica EU koje nisu priznale nezavisnost da promene svoj stav o Kosovu. Ova osoba je navodno bila Edvard Džozef, dugogodišnji diplomata i univerzitetski profesor. Iako je Džozef takvu ideju javno zagovarao još 2022.¹ godine, nije bilo zvanične potvrde da je Bajdenova administracija donela takvu odluku. Naprotiv, sve izjave zvaničnika Stejt departmenta podvlače da trenutni pristup Vlade Kosova² podriva napore SAD da lobiraju za priznanje Kosova. Najmanje tri medija su podelila ovu vest na albanskom jeziku na Kosovu.³

U izveštajima prethodnih meseci primećeno je evidentno odsustvo komentatora kosovskih Srba u albanskim medijima i javnom prostoru. U junu je zabeležen primer u kojem je osuđenom ratnom zločincu jedan medij dao prostor kao relevantnom akteru za komentarisanje dešavanja na severu Kosova. Sulejman Seljimi je proglašen krivim za ratne zločine od strane nacionalnih sudova na Kosovu, a jedan poslanik iz redova vladajuće LVV je pojačavao njegovu poruku. Ovaj medij bi, predstavljajući osuđenog ratnog zločinca kao kredibilnog komentatora za osetljiva politička pitanja, mogao da se posmatra kao medij koji oblikuje percepciju javnosti na pristrasan ili iskrivljen način. Ovo podriva kredibilitet informisanih diskusija o severnom Kosovu i može uticati na javno mnjenje na osnovu pogrešnih premisa.⁴

Još jedna zloupotreba sukoba na Kosovu primećena je u kratkoj najavi događaja na portalu Klan Kosova. Medij najavljuje događaj u vezi sa "srpskim genocidom na Kosovu", što nije pravna činjenica koju je potvrdio Međunarodni sud pravde. Istovremeno, oni su koristili nepotvrđen broj od "1432 albanske dece" žrtava navodnog genocida na Kosovu. Ilustracija za tekst je fotografija iz Muzeja ratnog detinjstva Kosova koji vodi Fond za humanitarno pravo,⁵ prema kome je tokom poslednjeg rata na Kosovu ubijeno 1.024 dece.

1 https://www.researchgate.net/publication/357929959_From_Crisis_to_Convergence_A_Strategy_to_Tackle_Instability_in_the_Balkans_at_its_Source

2 https://sk.usembassy.gov/das_e_rfe/

3 <https://www.botasot.info/aktuale-lajme/2189169/rustemi-i-vv-se-pergezton-sylejman-selimin-qe-tha-se-ne-veri-eshte-kthyer-rendi/> i <https://www.rtklive.com/sq/news-single.php?ID=668014> i <https://ekonomiaonline.com/presidenti-biden-me-emisar-special-per-njohjen-e-kosoves-ngg-peseshja-e-be-se/>

4 <https://www.botasot.info/aktuale-lajme/2189169/rustemi-i-vv-se-pergezton-sylejman-selimin-qe-tha-se-ne-veri-eshte-kthyer-rendi/>

5 <https://prishtinainsight.com/war-childhood-museum-exhibition-opens-for-the-first-time-in-prishtina/>

Poređenja radi, još 109 dece se vodi kao nestalo. Brojevi uključuju žrtve koje nisu samo albanska deca, niti samo žrtve srpskih vojnih i paravojnih snaga, već i žrtve kampanja OVK i NATO-a. Albanska deca, bez obzira na to, čine ogromnu većinu identifikovanog broja žrtava.

Ograničeni antizapadni sentimentali mogli su se приметiti i tokom juna u medijima na albanskom jeziku, pri čemu je jedan sagovornik "Bota Sot"⁶ izdvojio Francusku kao zemlju koja se „protivi” članstvu Kosova u Savetu Evrope (SE) i njenu vladu kao onu koja „naoružava Srbiju“, dok su u stvari druge zemlje Kvinte smatrale da Kosovo ne ispunjava političke kriterijume za ulazak u SE i trguju oružjem sa Srbijom, uključujući i Nemačku, iako u mnogo manjim iznosima.

Slični, uslovno rečeno, antizapadni narativi primećeni su i u drugom tekstu "Bota Sot", gde se najviši zvaničnici EU i SAD koji rade na Dijalogu optužuju da su pomogli predsedniku Srbije Aleksandru Vučiću da održi status quo na Kosovu.⁷

U naslovu „Nemački parlament produžava mandat KFOR-a“ mogli su se uočiti i drugi informacioni poremećaji vezano za bezbednost." Iako verovatno nije namerna manipulacija i verovatno proizvod nedostatka tehničkog znanja novinara, naslov bi mogao da navede čitaoca da pomisli da mandat misije KFOR-a zavisi od odluke nemačkog Bundestaga, a ne Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (SBUN). U tekstu se ispravno objašnjava da je Bundestag odobrio produženje učešća nemačkih trupa u multinacionalnoj misiji NATO-a na Kosovu – KFOR.

6 <https://www.botasot.info/politika-lajme/2187014/pse-macron-bllokoi-kosoven-ne-kie-ndersa-po-armatose-serbine-e-zbulon-ish-agjenti-pse-ndodhi-kjo/>

7 <https://www.botasot.info/politika-lajme/2193857/krimineli-vuciq-ne-kooketim-me-eskobarin-lajcakun-dhe-josep-borellin-po-lufton-qarri-zbulon-arsyen-pse-spo-hapet-ura-e-ibrit/>

Rasne uvrede na račun Srba primećene su u manje poznatim medijskim izvorima na albanskom, poput tvrdnje sagovornika da su ga policajci isprovocirali upotrebom rasnih uvreda za Srbe.⁸

Značajna tema tokom juna u izveštavanju srpskih medija bio je festival posvećen kulturnoj razmeni između Kosova i Srbije, pod nazivom „Mirëdita, Dobar dan“. Dugogodišnjem festivalu iz godine u godinu su se protivili srpski nacionalisti, ali je ove godine bio prvi put da je zabranjen zbog navodnih „bezbednosnih razloga“. Ovaj festival i njegove donatore Informer je iskoristio u spin kampanji za blaćenje političkih protivnika vladajuće Srpske napredne stranke.

Mediji su pokušali da povežu opozicioni pokret Kreni-Pokreni sa festivalom podvlačeći to pre nekoliko godina. Istovremeno, on je i dalje bio građanski. Ovaj pokret je nekada finansirao Fond braće Rokfeler. „Hoće da mašu simbolima terorističke OVK usred Beograda! Detalji o festivalu, koji, kao i Manojlovića, sponzoriše Rokfeler“⁹, naslov je koji je hteo da dovede u zabludu da je opozicioni lider Manojlović nekako povezan sa festivalom.

Isti portal Informer nastavio je da koristi rasne uvrede, dehumanizujući jezik i da širi mržnju prema Albancima sa Kosova kroz naslove poput: „Šiptari u panici pribegavaju pretnjama: Kurtijev buldog Svečlja: Ako Vučić dođe na Kosovo mi ćemo ga uhapsiti i zatvoriti“. Informer je imao još najmanje sedam¹⁰ tekstova u kojima je rasno vređanje Albanaca korišćeno za širenje animoziteta i mržnje.

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=IDAJtPqs8Tc>

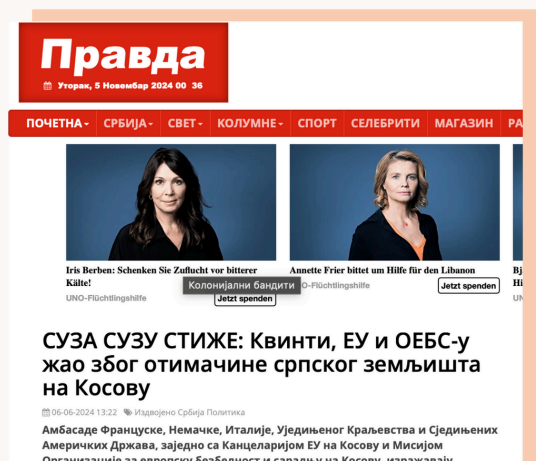
⁹ <https://informer.rs/vesti/politika/915526/mirdita-savo-manojlovic>

¹⁰ <https://informer.rs/sport/fudbal/920679/mirind-daku-siptar-vredao-srbiju-albanija-euro> i <https://informer.rs/sport/fudbal/916470/srbija-euro-provokacija> i <https://informer.rs/sport/fudbal/916277/albanici-skinuli-zastavu-srbije> i <https://informer.rs/vesti/politika/915143/kurti-decu-u-skolama-sprema-za-rat-sa-srbima> i <https://informer.rs/tv/live-tv/915114/albanija-edl-rama-kurti-pristina-srbija> i <https://informer.rs/vesti/politika/914171/kurti-odeca-deca-pljacka-zaplena> i <https://informer.rs/live-tv/911674/kurtijeva-nakazna-drzava-amerikanci>

Eksproprijacija zemljišta na većinski srpskim sredinama je tema u gotovo svim medijima iz Srbije koji izveštavaju na srpskom jeziku. Ipak, u nekim se izveštavanje može opisati kao namera da se izazovu antizapadna osećanja kod čitalaca. Pošto proces nije obavljen po kosovskom zakonu, izazvao je kritičke reakcije međunarodnih predstavnika na Kosovu. Neki mediji koji izveštavaju u Srbiji isticali su sopstvenu pristrasnu, ciničnu interpretaciju tih izjava kao smicalicu zapadnih zemalja da se pretvaraju da ih nezakonita odluka ljuti, ali joj se ne protive istinski.

"Krokodilske suze: Kvinta, EU i OEBS lamentiraju nad pljačkom srpske zemlje"¹¹ bio je jedan od naslova u Pravdi ili „Vulin: Nije problem Kurti, već međunarodna zajednica koja ga podržava“¹² i „Kurti krade Srbima 100 parcela bez prava na žalbu, uz „smešnu“ reakciju zemalja Kvinte“¹³.

¹¹ <https://pravda.rs/2024/6/6/suza-suzu-stize-kvinti-eu-i-oeps-u-zao-zbog-otimachine-srpskog-zemljišta-na-kosovu/>

¹² <https://objektiv.rs/vest/1507883/vulin-nije-problem-kurti-vec-medjunarodna-zajednica-koja-ga-podrzava/>

¹³ <https://objektiv.rs/vest/1509395/kurti-srbima-otima-100-parcela-i-ta-bez-prava-na-zalbu-uz-smesnu-reakciju-zemalja-kvinta/>

Ovaj izveštaj je pripremila Nova društvena inicijativa (NSI), organizacija civilnog društva iz Severne Mitrovice sa krajnjim ciljem da utiče na inkluzivnost, izgradnju poverenja, procese demokratizacije i dobrog upravljanja na Kosovu. U tom procesu, NSI prati svoju viziju inkluzivnog društva izgrađenog na poverenju i uvažavanju među zajednicama, u kom građani svih etničkih grupa aktivno učestvuju u društvu i upravljanju.